

Dė žydu genocido Lietuvoje.

Prasote kai kuriu paaiškinimų šiuo klausimu. Suprantu Jūsų rūpesti, reikala ir tos problemos aktualuma, nors ir esu nuomonės, kad visa tai turi tik istorinės reikšmės, bet, suprantu, kad dabartis yra poveikyje praeities-istorijos, kuri yra reikalinga tiesiamai kovai už laisvės idealą. Man, asmeniškai, rūpi dabarties politinė tikrovė. Aš nesu entuziastas kalbėti, kelti vokiečių-nacių gebocida, kada dabar vykdomas sovietinis -rusiskas genocidas Lietuvoje. Kelti šį klausimą tada, kada V. Vokietijos nusiteikimas Pabaltijo kraštu atžvilgiu yra svarbesnis, negu Jungtinių Amerikos Valstybių, mano nuomone, yra politiskai n-etikslu. Nežiūrint to, kad šiandien V. Vokietija yra demokratinė ir daro visas pastangas kaip tauta ir valstybė, reabilituoti prieš Trečiojo Reicho politika, -vokiečių tautai yra tas labai nemalonu. Juk yra skaudu ir nemalonu ir mums lietuviams, kurie yra parodė žiaurumą žydu tautos mažumai Lietuvoje, labai sudrumstoje, rėvoliucinėje fazėje. Ar, logiskai imant, nebūtu, politiskai, tikslingiau skirti kuo daugiau energijos ir lėšų spaudai-leidiniam, kurie sveltimomis kalbomis keltu Sovietų Rusijos kolonizacini imperializma, ypač Pabaltijo kraštuose. Juk vedama nutautinimo politika, rusinimas, kuris apima ir paliečia priaugancias kartas, rusinimo tikslais planuojamas ir tvarkomas visas kultūrinis ir ūkio gyvenimas. Tai yra pavojingiausias, istorinėje per ateities perspektyvoje, genocidas. Jis vyksta ir intensyveje.

Tuočis savo individualinėmis pastabomis, tikėkite, kad aš neturiu minties nuvertinti Jūsų darbo ir pastangu. Turime rūpintis ir istorija. Todėl atsakau i Jūsų klausimus žydu genocido reikalu Lietuvoje.

Dar veikiant Laik. L. Vyriausybei, kada Reicho "atstovu" Kaune buvo, vermachto žmogus, karo komendantas generolas Pohl, ir tuo pat metu veike sukilimo pastatytas Lietuvos komendantas pulk. Bobelis, kuris buvo beveik vienintelis ryšininkas tarp L. L. Vyriausybės ir vokiečių karo komandanto, nes jis venge oficialių ryšių su Laik. L. Vyriausybe. Komendantas pulk. Bobelis su generolu Pohl palaikė glaudu kontakta. To norėjo pats gen. Pohl.

Ir štai, viena diena i Laik. Vyriausybės kabineto posėdi atvyko pulk. Bobelis ir pranešė gen. Pohl reikalavima, būtent, kad karas tiesiasi, vokiečių armijai yra labai svarbu, kad fronto užnugaris būtų saugus. Reicho vyriausybė žydus laiko nepatikimais, priešingu elementu. Jie turi būti izoliuoti. Trumpei - uždaryti i getto. Komendantas pulk. Bobelis jam pareiskė, kad žydai yra Lietuvos piliečiai ir jų teisės gali būti susiaurintos tik istatymo keliu. Gen. Pohl atsakė, kad tas reikalas nedelsiant turi būti sutvarkytas. Atitinkamai istatymiais turi būti susirūpinta. Buvo aišku, kad tuo reikalu pasirūpintu Lietuvos administracija, laik. vyriausybė. Tuo klausimu skubiai turi būti paruošti nuostatai ir jam pristatyti - parodyti. Min.

2.

Gaizman

113

Kabinetas apsvartė Vidaus Reikalų ~~min~~ Ministerijos paruoštą projektą-
 apgyvendinti Kauno žydus Palemono poligone. Bet, tai buvo tik projektas-
 pasiūlymas vokiečių karo komendantui gen.Pohl.

Gerai prisimenu, kad buvo ilgai tas projektas svarstomas. Buvo įvai-
 rių nuomonių. Prisimenu, kad buvo sustota ties klausimu: koki savo turta,
 žydai gali pasiimti su savimi. Žinau, atsimenu, kad buvo iškilės klausimas
 dėl liuksusinių daiktų, pav. pianinų. Šiaip, buvo nuomone, kad žydai turi
 su savimi pasiimti viską, nors administracinei, vietos, patalpų atzvilgiu
 tas nebuvo taip paprasta ir lengva. Projektas buvo vyriausybės aprobuo-
 tas. Tuojaus i teiktas žymesniems žydu bendruomenės atstovams.

Prisimenu kaip šiandien, kai pas mane, kaip teisingumo ministeri, at-
 vyko, i mano kabineta-istaiga, buvęs mano profesorius (pas kuri rašiau
 diplomini teisininko darba, ir geras, artimas mano uošvio Mykolo Šle-
 zeviaus draugas) prof. adv. S. Bieliackinas, žydas. Kalbėjau su juo ne-
 oficialiai. Pasikviečiau jį atsisėsti i foteli, nuosalojio vietoj, kaip
 as elgiaisi su garbingais ir reiksmingais musu tautai žmonėmis-asmenimis.
 Pasikeitus žodžiai apie esama tragiska padėti, prof. S. Bieliackinas išsiė-
 mė iš kišenės mineta projekta, atsistojo, prieėjo prie manęs (ir as atsig-
 tojau) ir pareiškė: "kollega Mackeviciaj (tuojaus bereikalingai pasitais-
 pone ministeri) jeigu tas projektas praeis ir bus vykdomas, tai Lietuva
bus laisva, turėsime savo vyriausybę, valdžią. Jis tuo projektu buvo labai
patenkintas, nes jis gerai suprato ir žinojo nacių Vokietijos nusistaty-
ma ir elgesi su žydu mazuma.

Mineta, svarstyta min. kabinete projekta pulk. Bobelis pristatė gen.
 Pohl štabui. Pulk. Bobelis sakė, kad pirma karta prie gen. Pohl, jo štabe, jis
 rado du ar tris SS aukstesnio rango kabininkus. Pulk. Bobelis turėjo refe-
 ruoti projekta. Jis buvo išverstas i vokieciu kalba. Jis pradėjo jį skai-
 tyti. Ir perskaicius ivadinius projekto paragrafus, vienas is SS karinin-
 ku jį, pulk. Bobeli, pertraukė ir pareiškė: " matau, kad Jus žydu reikala ne-
 sutvarkysite. Mes sutvarkysime." Tas projektas ir pasiliko tik popieriu-
 je. Greit atvyko vokieciu civilvervaltungas, su Dr. von Renteln priesaky,
 ir vokieciu gestapas perėmė žydu tvarymo-gehocido šurpu reikala. Teisin-
 gumo ministerija, o vėliu vad. Teisingumo Vadyba, žydu likimo problemoje
 visai nedalyvavo, neturėjo jokiu reikalų. Žinau, kad Lietuvas savyvaldybės
 turėjo parūpinti getu žmonių maitinima. Apie tai gali daugiau pasakyti,
 paaiskinti, buve miestu burmistrai. Ir, jei is lietuviu atsirado asmenu,
 kurie talkino šioj istorijoj gestapui, tai turiu pareikšti, kad tas nieko
 bendro neturėjo su laik. L. Vyriausybės politika ir nusistatymu. Gerai pri-
 simenu ir zinau, kaip Vid. Reilalu ministeriui buvo sunku suvaldyti spora-
 dinius, revoliucinius vienietus, atskirus asmenis, pav. Klimaicio partizanų

#164
#164

Mano ...

155
154

genge, kuri visai ignoravo lietuvių administracija. Jie buvo ginkluoti ir turėjo gestapo paramą. Laik. L. Vyriausybėje, svarstant minėtą projektą, nebuvo jokio kiek ryškesnio odijumo, neapykantos, o tuo labiau užmačiu su-
naikinti žydų mazumą. Ir buvo nelengva atsispirti prieš sporadinius anti-
zydiskų pasireiškimus, nes jų atstovai patiekdavo daug pavyzdžių iš žydų
pasireiškimo per pirmąją okupaciją. Tie pasireiškimai buvo akivaizdūs ir
žiaurūs. As pats buvau suimtas dviejų žydų - enkavedistų irankių, kurie ma-
ne terorizavo, dar namuose, kratos metu, kad rado daug tūščių saldainių de-
zucių. Ju nuomone ir supratimu as buvau liaudies priešas, išnaudootojas ir
prispaudėjas. As esu laimingas, kad is to nedariau ~~ma~~ bendrinio isvadu
apie visa žydų bendruomenę. Ir taip galvoju ne as vienas. Deja, dabar žyda
mažo tik neigiamus, sporadinius faktus, bet nenori suprasti lietuvių tau-
tos, istorinėje plotmėje, animus. Bet, tai yra politika, konjunktūrinė paziū-
ra ir filosofija. Suprantu, kad yra reikalas i tai reaguoti ir pasisakyti.

Kas atsitiko su minėtu projektu vėliau? Gen. P. Kubiliūno istaiga-
biuras, sugalvojo isleisti Laik. Vyriausybės ir kitu potvarkių rinkini.
Jis buvo išspausdintas, kiek prisimenu, rotaroriumi. ~~T~~ rinkinio tarpe bu-
vo paskelbtas ir anksčiau minėtas dėl žydų projektas, kaip priimtas is-
tatymas. Bolševikai ant to arkluko dabar ir joja. Gaila, kad mes čia ne-
turime to projekto teksto. Bolševikinė gi nuomonė, ivykiu ir faktu intere
retacija visiems zinoma: melas, visokiariopas faktų falsifikavimas ir
subversyvinė mintis-tikslas.

Daug galėčiau kalbėti apie ana, Laik. L. Vyriausybės laikotarpi, bet, gal
čia ne vieta. Be to, esu prispaustas gyvenimo rūpesčių. Svarbiausia, nesu gra-
domas. Esu uždaro būdo žmogus. Ypač nemėgstu kalbėti apie tuos ivykius,
kur as buvau ir pridėjau savo piršta, nes tas kitiems gali atrodyti pasi-
gyrimu, savęs iskelimu. Juk tas - vanitus.!

Dėl J. Matulionio, ~~mon~~ ~~pasakyti~~ ~~minėto~~ ~~pareiškimo~~, tiek turiu pasa-
kyti, kad tai yra, greičiausia "Naujienu" kūryba, nes šviesios atminties
Dr. P. Grigaitis, laik. Vyr. atžvilgiu buvo apgailėtina klaidingos paziūros.
(Gal ir dėl to, kad jo žmona buvo žyde'...). Mielas prietelau J. Matulio-
nis, kuri, as kaip žmogus ir lietuvi labai aukštai vertinu, bet ji pažindama
deleidiu, kad jis galėjo "filosofuoti". Bet, kas liečia Laik. L. Vyriausybę,
tokių ryškių tiju nuomonniu, kaip "Naujienos" paskelbė - tikrai nebuvo.
Pats, kaip medikas ir tuo pačiu daugiau ar mažiau psichologas, gerai žinai,
kaip paskiri žmonės reaguoja i akivaizdus ivykius, kaip juos supranta ir
aiškina. Daug reliatyvumo! Tai gi, as niekam neuzmetu nei savę ispūdžiū, nei
nuomonės.

Priimkite mano ir mano žmonos geriausius sveiktos ir sėkmės lin-
keijimus Jūsų ir Gerbiamai Poniai,
Jūsų *U. Machovskis*